Дилнавоз ЮСУПОВА

ЎЗБЕК МУМТОЗ АДАБИЁТИ ТАРИХИ

(АЛИШЕР НАВОИЙ ДАВРИ)

UO'K: 821.512.133
KBK: 83.3(5O')
Y91

Y91 **Yusupova, Dilnavoz**
Aruz alifbosi: qo'llanma / D.Yusupova. – Toshkent: Akademnashr, 2015. – 136 b.

ISBN 978-9943-4404-1-8

UO'K: 821.512.133
KBK: 83.3(5O')

O'zbek mumtoz adabiyotining ajralmas qismi sanalgan aruz tizimini chuqur bilmaslik mumtoz janrlarda yaratilgan badiiy namunalar mohiyatini to'la anglashda murakkabliklar tug'diradi. Shu bois mumtoz vazn hisoblanmish aruzni qulay uslubda o'rganish va o'rgatish bugungi kun o'zbek filologiyasining muhim vazifalaridan biridir. Mazkur qo'llanma ushbu yo'ldagi urinishlardan biri sifatida e'tiborga molik bo'lib, unda aruz nazariyasini o'rgatish o'zbek she'riyatining cho'qqisi hisoblangan Alisher Navoiy ijodi orqali amalga oshirildi.

Mas'ul muharrir:
Olimjon Davlatov

Taqrizchilar:
Aftondil Erkinov, filologiya fanlari doktori,
Uzoq Jo'raqulov, filologiya fanlari nomzodi

Qo'llanma Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti o'zbek filologiyasi fakulteti O'quv-uslubiy kengashining 2014-yil 24-sentyabrdagi 1-sonli majlisi bayonnomasi bilan nashrga tavsiya etilgan.

ISBN 978-9943-4404-1-8

© D.Yusupova «Aruz alifbosi»
© «Akademnashr», 2015

UQTIRISH XATI

Bugungi kun adabiyotimizning ma'naviy zamini sanalgan, ming yillik badiiy xazinaga ega mumtoz adabiyotimizni tushunish, his qilish, tahlil va talqin etishda uning asosini tashkil qilgan aruz vaznidan chuqur xabardor bo'lish har bir filolog uchun muhimdir. Shu ma'noda mazkur qo'llanma aruz tizimi, uning mohiyati, nazariy asoslari, rukn, bahr va vaznlar haqida ma'lumot beradi. Biz ushbu qo'llanmani yaratishda quyidagi holatlarga e'tibor qaratdik:

– aruz haqidagi mukammal ma'lumotlar iloji boricha sodda va qisqa shaklda berildi;

– o'rganishning qulayligini ta'minlash maqsadida aruz alohida mavzularga bo'lindi, mavzular doirasida uslubiy tavsiyalar, tayanch so'zlar va savol-topshiriqlar berib borildi;

– foydalanuvchiga ortiqcha murakkabliklar tug'dirmaslik uchun aruzning faqatgina turkiy she'riyatda keng qo'llanilgan bahrlarigagina e'tibor qaratildi. Bunda buyuk mutafakkir shoir Alisher Navoiy she'riyati asos qilib olindi.

Aruzni o'rganish mumtoz adabiyotimizda muhim sanalgan shakl va mazmun uyg'unligini his qilishda ham muhim rol o'ynaydi. Shu nuqtayi nazardan aruzni o'rganishga kirishgan adabiyot muhiblarining harakatlari samarali bo'lishini chin dildan tilab qolamiz.

Mavzularni chuqur va mustahkam o'zlashtirish uchun quyidagi ko'rsatmalarga amal qilishingiz maqsadga muvofiq:

1. Dastavval aruzni o'rganish uchun alohida umumiy daftar tuting, o'zlashtirgan bilimlaringizning qisqacha mazmunini yozib, berilgan mashqlarni bajarib boring.
2. To'liq mohiyatini tushunib olguncha har bir qoidani diqqat bilan qayta-qayta o'qing.
3. Har bir mavzudan so'ng savollar berildi. Qoidani tushunib olgach daftaringizga ushbu savolni va uning javobini yozing.
4. Vaznlar tahlilidan so'ng o'tilgan bahrlarni mustahkamlash uchun baytlar berildi. Siz mazkur baytlarni ham daftarga ko'chirib, taqtiyini aniqlang va qaysi vazn namoyon bo'lsa, uning nomini yozing.

Darslik

Dilnavoz YUSUPOVA

ARUZ
VA MUMTOZ POETIKAGA KIRISH

Muharrir: Abdulla SHAROPOV
Badiiy muharrir: Bahriddin BOZOROV
Texnik muharrir: Dilshod NAZAROV
Sahifalovchi: Inomjon O'SAROV
Musahhih: Mahfuza IMOMOVA

Nashriyot litsenziyasi: AI №134, 27.04.2009
Terishga berildi: 25.08.2020-y.
Bosishga ruxsat etildi: 27.09.2020-y.
Ofset qog'ozi. Qog'oz bichimi: 60x84 $^{1}/_{16}$. Ofset bosma.
Hisob-nashriyot t.: 14,8. Shartli b.t.: 17,6.
Adadi: 1000 nusxa.
Buyurtma № 131

«AKADEMNASHR» nashriyotida tayyorlandi va chop etildi.
100156, Toshkent shahri Chilonzor tumani 20^-mavze 42-uy.

Tel.: (+99871) 216-87-81
e-mail: info@akademnashr.uz
web: www.akademnashr.uz